Universitat Autònoma de Barcelona

2022/2023

Perspectives i Tendències en la Recerca sobre la Construcció del Coneixement Social

Codi: 43211
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Santisteban Fernandez

Correu electrònic: antoni.santisteban@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Gustavo Gonzalez Valencia

Maria Roser Canals Cabau

Carles Anguera Cerarols

Prerequisits

No existeixen

Objectius

- Analitzar com es construeix el coneixement social, des de la formació de conceptes socials i de valors socials.

- Interpretar aspectes teòrics d'aquest procés, com les representacions socials de la realitat o les relacions i les diferències entre sabers científics i sabers escolars.

- Analitzar les aportacions de les diverses ciències socials a la comprensió de la societat actual.

- Identificar els conceptes clau com a instruments per a la selecció de continguts, per a l'ensenyament i per a la investigació.

- Reconèixer la importància de la interpretació i la comunicació en l'ensenyament de les ciències socials.

Competències

- Analitzar dades d'acord amb la seva natura i elaborar resultats d'acords amb els propòsits de la recerca.
- Analitzar la gènesi i el desenvolupament del coneixement social, geogràfic i històric, i indagar en els diversos models d'ensenyament de les ciències socials, com a suport a la innovació.
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Desenvolupar valors professionals que incloguin l'ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.

- Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència per a establir aquells que orienten la investigació sobre les representacions socials i el pensament social.
2. Analitzar quantitativament i/o qualitativament dades que permetin el coneixement de la societat actual
3. Aportar dades que permetin reconèixer les contribucions de l'argumentació en l'ensenyament de les ciències socials.
4. Buscar i analitzar referents teòrics que permetin la interpretació dels fets socials.
5. Conèixer els aspectes rellevants dels contextos de construcció de coneixement social i analitzar-los com a objectes d'investigació.
6. Defensar oralment, utilitzant la tecnologia idònia, la investigació desenvolupada.
7. Desenvolupar valors professionals que incloguin l'ètica pròpia de la recerca en educació, en particular el respecte a la diversitat d'opinions i de manera de ser i de fer.
8. Determinar eines d'anàlisi adequades a la naturalesa de les dades.
9. Determinar la informació i els subjectes implicats en l'estudi de la interpretació dels fets socials.
10. Dissenyar estratègies de recollida d'informació sobre la relació entre sabers científics i sabers escolars.
11. Identificar els principis epistemològics de la didàctica de les ciències socials, la geografia i la història, i descriure l'estructura específica dels continguts que s'ensenyen.
12. Identificar problemes relatius a la construcció del coneixement social en la pràctica.
13. Identificar problemàtiques relatives a la construcció del pensament social i avaluar quines aproximacions metodològiques permeten donar-los resposta.
14. Identificar referents teòrics i avaluar-ne l'adequació per interpretar problemàtiques relatives a com es construeix el coneixement social, des de les tendències interpretatives sobre la formació de conceptes socials i de valors socials.
15. Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la recerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i comunicació de resultats.
16. Interpretar els diferents aspectes que s'investiguen del procés d'ensenyament i aprenentatge de coneixements socials, geogràfics i històrics, en els diversos models d'ensenyament.
17. Jutjar la rellevància i pertinença teòrica i social d'una problemàtica relativa a la construcció del pensament social des dels diversos paradigmes de recerca.
18. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
19. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.

20. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
21. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
22. Reconèixer les aportacions de les diverses ciències socials a la comprensió de la societat actual.
23. Redactar documents científics de síntesi per a ser presentats a diferents audiències.
24. Relacionar resultats d'acord amb la seva procedència (fonts i instruments) per a interpretar els fets socials.
25. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
26. Treballar en equip i amb equips del mateix àmbit o interdisciplinaris.
27. Utilitzar els mètodes, tècniques i estratègies de recerca i elaborar el disseny pertinent al problema de recerca en el seu context.

Continguts

• Construcció del coneixement social, conceptes socials i valors socials.

• Representacions socials i pensament social.

• La comprensió de la societat actual i les aportacions de les diverses ciències socials. Sabers científics i sabers escolars.

• Selecció i seqüència de continguts: els conceptes clau de les ciències socials.

• La interpretació dels fets socials: causalitat, intencionalitat i relativisme.

• La comunicació en l'estudi de la societat: llenguatge i narració, argumentació i debat.

· Educació per a la justícia social. La perspectiva de gènere en els estudis socials.

Metodologia

La metodologia es basa en presentacions del professorat i plantejament de preguntes i problemes que s'abordaran a classe, individualment o en grup.

També treballs d'anàlisi crítica de bibliografia i recerques, de manera autònoma.

Caldrà proposar dissenys d'investigació i propostes creatives aplicades a contextos diferents als estudiats.

La participació a classe és molt important.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi de recerques	20	0,8	2, 3, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 23, 24, 27
Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fonts documentals	20	0,8	1, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 22, 26, 27

Classes expositives per part del professor	30	1,2	1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 22, 24
Presentació / Exposició oral de treballs	10	0,4	3, 6, 9, 12, 15, 23, 24, 26, 27
Pràctiques d'aula: resolució de problemes i de casos	30	1,2	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 23, 26, 27
Tipus: Supervisades			
Tutories	20	0,8	1, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 22
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i fonts documentals	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13, 14, 15, 22, 24

Avaluació

L'avaluació consistirà en:

- anàlisi de bibliografia, materials i recerques;

- treballs en grup a classe i estudi de casos;

- Treball individual del mòdul

Caldrà assistir a un mínim del 80 % de les classes per superar el mòdul.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi de bibliografia i materials de recerques	20%	0	0	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Assistència a classe i participació en els debats	10%	0	0	1, 3, 6, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 27
Treball final del mòdul	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 22, 23, 24, 26, 27
Treballs a classe, solució de problemes i estudi de casos	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 23, 24, 26, 27

Bibliografia

- ARMENTO, B. J. (1986). Research on Teaching Social Studies, in Wittrock, M. C. (ed.): *Handbook of Research on Teaching*. New York. Macmillan, 942-951.

- ARMENTO, B. J. (1991). Changing conceptions of research on the teaching of social studies, in Shaver (ed.): *Handbook on Research on Social Studies Teaching and Learning. A Project of the National Council for the Social Studies*. New York. Macmillan, 185-196.

- BARTON, Keith C. (ed.) (2006). *Research Methods in Social Studies Education. Contemporary Issues and Perspectives*. Information Age Publishing Inc.

- CARRETERO, M./VOSS, J. F. (comps.) (2004). *Aprender y pensar la historia.* Buenos Aires/Madrid. Amorrortu Editores

- GÉRIN-GRATALOUP, A-M./TUTIAUX-GUILLON, N. (2001). La recherche en Didactique de l'Histoire et de la Géographie depuis 1986. Essai d'analyse, in *Perspectives Documentaires en Éducation*, nº 53. Paris, INRP, 5-11

- HENRÍQUEZ, R./PAGÈS, J. (2004). La investigación en didáctica de la historia, en *Educación XX1* nº 7, Facultad Ciencias de la Educación, UNED, 63-83

- LAVILLE, C. (2001). La recherche empirique en éducation historique. Mise en perspective et orientations actuelles, in *Perspectives Documentaires en Éducation*, nº 53. Paris, INRP, 69-82

- LEVSTIK, Linda S./BARTON, Keith C. (2001). *Doing History. Investigating with Children in Elementary and Middle Schools. Second Edition*. Mahwah, New Jersey. Lawrence Erlbaum Associates (LEA)

- LEVSTIK, Linda S./TYSON, Cynthia A. (eds.) (2008): *Handbook of Research in Social Studies Education*. Routledge, New York/London.

- PAGÈS, J. (1993). Psicología y Didáctica de las Ciencias Sociales. *Infancia y Aprendizaje*, 62-63, pp. 121-151.

- PAGÈS, J. (1994). La Didáctica de las Ciencias Sociales, el currículum y la formación del profesorado. *Signos. Teoría y Práctica de la Edu-cación*, 13, octubre / diciembre, 38-51.

- PAGÈS, J. (1997a). Líneas de investigación en didáctica de las Ciencias Sociales, en Benejam, P./Pagès, J. (coord.): *Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria*. ICE-Universidad de Barcelona/Horsori, 209-226.

- PAGÈS, J. (1997b). La investigación sobre la formación inicial del profesorado para enseñar ciencias sociales, en AUPDCS (ed.): *La formación del profesorado y la didáctica de las ciencias sociales.* Sevilla: Diada, p. 49-86.

- PAGÈS, J. /SANTISTEBAN, A. (2011). La investigación sobre la enseñanza y el aprendizaje de las ciencias sociales en la educación primaria. Pagès, J. /Santisteban, A. (coords.), Didáctica del Conocimiento del medio social y cultural en la Educación Primaria. Madrid: Síntesis, 85-102.

- PAGÈS, J.; SANTISTEBAN, A (2010). La educación para la ciudadanía y la enseñanza de las ciencias sociales, la geografía y la historia. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 64: 8-18.

- PAGÈS, J.; SANTISTEBAN, A (2011). Enseñar y aprender ciencias sociales. Santisteban, A.; Pagès, J. (coords.). *Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural en la Educación Primaria. Ciencias Sociales para comprender, pensar y actuar*. Madrid: Síntesis. 23-40.

- PAGÈS, J. y SANTISTEBAN, A. (2014). Una mirada del pasado al futuro en la didáctica de las ciencias sociales. Pagès, J.; Santisteban, A. (eds.). Una mirada al pasado y un proyecto de futuro. Investigación e innovación en didáctica de las ciencias sociales. Barcelona: Servicio de Publicaciones de la UAB /AUPDCS. Vol. 1, 17-39.

- PRATS, J. (1997). La investigación en didáctica de las ciencias sociales (notas para un debate deseable), en AUPDCS (ed.): *La formación del profesorado y la didáctica de las ciencias sociales.* Sevilla: Diada, 9-25.

- ROZADA, Jose Mª (1997): *Formarse como profesor. Ciencias Sociales, Primaria y Secundaria Obligatoria (Guía de textos para un enfoque crítico).* Madrid: Akal.

- SANTISTEBAN, A (2011). Las finalidades de la enseñanza de las Ciencias Sociales. Santisteban, A.; Pagès, J. (coords.). *Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural en la Educación Primaria. Ciencias Sociales para comprender, pensar y actuar*. Madrid: Síntesis. 63-84.

- SANTISTEBAN, A. (2006). Futuros posibles de la investigación en didáctica de la historia: aportaciones al debate, en *Reseñas de Enseñanza de la Historia*, 4, 101-122. Universitas. APEHUN, (Asociación de Profesores de Enseñanza de la Historia de Universidades Nacionales), Argentina.

- SANTISTEBAN, A. y LIMA, C.A. (org.) (2021). O ensino de historia no Brasil e Espanha. La enseñanza de la historia en Brasil y España. Porto Alegre, RS: Editora Fi.

- SANTISTEBAN, A. y PAGÈS, J. (2019). Una nueva lectura de los programas de estudios para la formación inicial del profesorado de didáctica de las ciencias sociales: mirando el presente y el futuro. Hortas, M.J. y Dias, A. (eds.). Ensinar e aprender em Didática das Ciências Sociais. A formação de professores numa perspetiva sociocrítica (pp.128-138). Lisboa: AUPDCS / Politécnico de Lisboa / Escola Superior de Educação.

- SHAVER, J. P. (ed.) (1991). *Handbook on Research on Social Studies Teaching and Learning. A Project of the National Council for the Social Studies*. New York. Macmillan.

- SHAVER, J. P. (2001). The Future of Research on Social Studies-For What Purpose?, in Stanley, W. B. (ed.): *Critical Issues in Social Studies Research for the 21st Century*. Greenwich, Connecticut, Information Age Publishing IAP, 231-25.

- SOUTO, X. M. (1998): *Didáctica de la Geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio.* Barcelona. Ediciones del Serbal

- STODOLSKY, S. S. (1991). *La importancia del contenido. Actividades en las clases de matemáticas y ciencias sociales*. Barcelona. Paidós/MEC.

- TERRISSE, André (éd.) (2001) : *Didactique des disciplines. Les références au savoir. Bruxelles*. De Boeck Université.

- TRAVÉ, G. (1998): *La investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales. Perspectivas y aportaciones desde la Enseñanza y el aprendizaje de las nociones económicas*. Huelva. Universidad de Huelva.

- TRAVÉ, G. (2001). Líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales, en Pozuelos, F. J./Travé, G. (eds.): *Entre pupitres. Razones e instrumentos para un nuevo marco educativo*. Huelva. Universidad de Huelva,173-239.

Programari

No hi ha un programari específic